

26.11.2019

VALTIONEUVOSTON ASETUS MERENKULUN YMPÄRISTÖNSUOJELUSTA ANNETUN ASETUKSEN MUUTTAMISESTA

1 Pääasiallinen sisältö

Valtioneuvoston asetuksella esitetään muutettavaksi merenkulun ympäristönsuojelusta annettua valtioneuvoston asetusta 76/2010. Asetusta on tarpeen muuttaa Kansainvälisessä merenkulkujärjestössä (International Maritime Organization, jäljempänä *IMO*) tehdystä yleissopimuksen liitteen muutoksista johtuen.

IMOn merellisen ympäristön suojelukomitea (jäljempänä *MEPC-komitean*) antoi päätöslauselman MEPC.305(73) lokakuussa 2018. Päätöslauselmalla muutetaan alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä vuonna 1973 tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen (jäljempänä *MARPOL-yleissopimus*) liitettä VI. Kyseisessä liitteessä säädetään aluksista aiheutuvan ilman pilaantumisen ehkäisemisestä. Liitteen sääntöön 14 on lisätty, että aluksella ei saa kuljettaa aluksella käytettäväksi tarkoitettua polttoainetta, jonka rikkipitoisuus on yli 0,5 %. Valtioneuvoston asetus merenkulun ympäristönsuojelusta sisältää säännökset aluksilla käytettävien polttoaineiden laatuvaatimuksista ja niitä on tarpeen päivittää.

Asetusehdotus merenkulun ympäristönsuojelusta annetun asetuksen muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.3.2020.

2 Nykytila

Keskeisin meriympäristönsuojelua koskeva säädösinstrumentti on Kansainvälisessä merenkulkujärjestössä IMOssa vuonna 1973 MARPOL-yleissopimus sekä siihen liittyvä vuoden 1978 pöytäkirja liitteineen. Suomi liittyi sopimukseen 20 päivänä syyskuuta 1983 (SopS 51/1983). Yleissopimusta on muutettu lukuisia kertoja MEPC-komitean päätöksillä. MARPOL-yleissopimuksen liitteiden muutokset johtuvat lähinnä tavoitteesta vähentää kauppamerenkulun aiheuttamia päästöjä veteen ja ilmaan.

Myös Euroopan unionissa on kehitetty merenkulun ympäristönsuojelua koskevaa lainsäädäntöä. Euroopan parlamentti ja neuvosto on antanut direktiivin (EU) 2016/802 tiettyjen nestemäisten polttoaineiden rikkipitoisuuden vähentämisestä (ns. rikkidirektiivi). EU:n rikkidirektiivi sisältää säännökset meriliikenteen polttoaineen laatuvaatimuksista ja niiden soveltamisesta. Toimivalta meriliikenteessä käytettävän polttoaineen laatuvaatimusten osalta on siten siirtynyt Euroopan unionille. Päätöslauselmalla MEPC.305(73) tehdyt muutokset kuuluvat näin ollen EU:n yksinomaiseen toimivaltaan.

Kansallisesti MARPOL-yleissopimuksen ja EU:n rikkidirektiivin määräykset on saatettu voimaan merenkulun ympäristönsuojelulaille (1672/2009) ja merenkulun ympäristönsuojelusta annetulla valtioneuvoston asetuksella (jäljempänä *asetus*). Alusten polttoainevaatimuksista säädetään asetuksen 6 luvussa, jossa on säännökset aluksista aiheutuvan ilman pilaantumisen ehkäisemisestä. Kyseisen luvun 2 §:n mukaan aluk-

sella käytettävän polttoaineen on täytettävä MARPOL 73/78 -yleissopimuksen VI liitteen mukaiset vaatimukset. Lisäksi pykälässä säädetään tarkemmin polttoaineiden rikkipitoisuuksista aluksen purjehtiessa eri merialueilla. Säännökset koskevat suomalaista alusta. Ulkomaista alusta säännökset koskevat aluksen purjehtiessa Suomen vesialueella tai talousvyöhykkeellä.

Vuoden 2020 alussa tulee maailmanlaajuisesti voimaan aluksilla käytettävän polttoaineen rikkiraja 0,50 painoprosenttia. Tätä koskeva säännösmuutos on tehty IMO:ssa jo aiemmin. MEPC73-komitean hyväksymä muutos tarkoittaa, että aluksella ei saa myöskään kuljettaa sellaista yli 0,5 % rikkipitoista polttoainetta, joka on tarkoitettu käytettäväksi. Kuljetuskielto helpottaa aluksilla käytettävien polttoaineiden rikkipitoisuuden valvontaa. Kieltoa valvotaan muun muassa Liikenne- ja viestintäviraston tekemissä satamavaltiotarkastuksissa. Tällä hetkellä ulkomaisten alusten tarkastuksissa on havaittu, että alusten polttoainetankeissa on ollut kiellettyä polttoainetta. Näihin ei ole ollut mahdollista puuttua, koska sääntely on koskenut vain aluksella käytettäviä polttoaineita, ei sellaisia, joita kuljetetaan tankeissa.

3 Ehdotetut muutokset

Esityksellä tehtäisiin IMO:n MEPC-komitean päätöslauselmasta MEPC.305(73) johtuvat säännösmuutokset. Vaikka kyseinen päätöslauselma kuuluu EU:n yksinomaiseen toimivaltaan, sen lainsäädännön alaan kuuluvien velvoitteiden täytäntöönpano edellyttää sisällöllisiä muutoksia asetuksen 6 lukuun, jossa on säännökset aluksista aiheutuvan ilman pilaantumisen ehkäisemisestä.

2 §. *Polttoaineen laatuvaatimukset ja rikin oksidipäästöjen rajoittaminen.* Pykälä muutettaisiin kokonaan. Pykälän 1 momentti kumottaisiin tarpeettomana. Siinä säädetään, että aluksella käytettävän polttoaineen on täytettävä MARPOL 73/78 -yleissopimuksen VI liitteen mukaiset vaatimukset. Vastaava säännös on merenkulun ympäristönsuojelulain 7 luvun 7 §:ssä, joka sisältää myös tarkennuksen, että polttoaineiden on täytettävä Euroopan unionin säädösten vaatimukset.

Pykälän 2 ja 3 momentissa säädetään aluksella käytettävän polttoaineen rikkipitoisuuden enimmäismääristä. Näihin säännöksiin lisättäisiin, että rikkipitoisuusrajoitukset koskisivat myös aluksella kuljetettavaa polttoainetta, joka on tarkoitettu käytettäväksi. Pykälän 2 momentista poistettaisiin lisäksi 1 kohta, joka on vanhentunut, kun asetus ehdotus annetaan. Lisäksi 2 kohdasta poistetaan rajoitus, jonka mukaan polttoaineen rikkipitoisuus 0,50 painoprosenttia koskee Euroopan unionin jäsenvaltioiden alue-meriä, talousvyöhykkeitä ja epäpuhtauksien valvontavyöhykkeiden alueita. Kyseinen säännös on perustunut EU:n rikkidirektiiviin. Alueita koskeva rajoitus on tarpeen poistaa, koska polttoaineiden rikkipitoisuusraja 0,50 painoprosenttia tulee maailmanlaajuisesti voimaan 1.1.2020. Pykälän nykyisestä 3 momentista tulisi 2 momentti siihen tehdyin lisäyksin koskien aluksella kuljetettavaa polttoainetta.

3 §. *Euroopan unionin jäsenvaltion satamaan tai satamasta säännöllisesti liikennöivässä matkustaja-aluksessa käytettävien polttoaineiden rikkipitoisuus.* Pykälä kumotaan vanhentuneena. Pykälässä säädetään matkustaja-aluksessa käytettävistä polttoaineiden rikkipitoisuudesta. Säännös on voimassa 1 päivänä tammikuuta 2020 asti. Ase-

tusehdotus on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2020 alkupuolella, jolloin tämä säännös ei ole enää voimassa.

4 §. *Euroopan unionin jäsenvaltion satamassa laiturissa olevassa aluksessa käytettävän polttoaineen rikkipitoisuus.* Pykälän 1 momentissa on viittaus asetuksen 6 luvun 2 §:ään, jota muutetaan tässä ehdotuksessa. Pykälässä oleva viittaus 2 §:n 3 momenttiin muutettaisiin viittaukseksi 2 §:n 2 momenttiin.

Päätöslauselmalla MEPC.305(73) tehdään myös teknisiä muutoksia yleissopimuksen VI liitteen säännön 14 muihin kohtiin. Muutokset ovat teknisiä ja niillä selkeytetään VI liitteen määräyksiä. Nämä määräykset eivät kuulu lainsäädännön alaan. Koska muutokset kuuluvat EU:n yksinomaiseen toimivaltaan, niiden voimaantulosta on tarkoitus antaa ministeriön ilmoitus samaan aikaan kun asetusehdotus on tulossa voimaan.

4 Asian valmistelu

Päätöslauselma on hyväksytty IMO:ssa MEPC-komitean 73. kokouksessa lokakuussa 2018. Komitean kokousten kansallisissa koordinaatioissa on kuultu merenkulkusektorin viranomaisia ja sidosryhmiä. Päätöslauselman hyväksyminen oli lausunnolla keskeisillä merenkulun sidosryhmillä 8.7.-2.8.2019 välisenä aikana. Lausunto saatiin Rajavartiolaitokselta, joka kannatti muutoksia. Ympäristöministeriö, Opetushallitus ja Suomen Varustamot ry ilmoittivat, ettei niillä ole lausuttavaa aiheesta. Valtioneuvoston yleisistunto on hyväksynyt muutokset 29. elokuuta 2019.

Päätöslauselman edellyttämä muutos merenkulun ympäristönsuojelusta annettuun asetukseen on lausuttavana merenkulun sidosryhmillä 20.12. – 21.1. välisen ajan.

5 Vaikutukset

Asetusmuutoksella parannetaan ympäristön tilaa. Polttoaine, jonka rikkipitoisuus on yli 0,5 %, on lähestulkoon aina raskasta polttoöljyä, joka on öljyvuodon sattuessa meriympäristölle haitallisempaa ja vaikeammin poistettavissa kuin alle 0,5 % kevyet polttoöljyt. Öljyvuodon sattuessa ympäristövahingot eivät näin ollen ole yhtä haitallisia.

Kuljetuskielto myös helpottaa aluksilla käytettävien polttoaineiden rikkipitoisuuden valvontaa, koska jatkossa on selvää, että aluksella ei saa olla kiellettyä polttoainetta. Liikenne- ja viestintävirasto valvoo alusten polttoainevaatimusten noudattamista satamavaltiotarkastusten yhteydessä.

Muutoksella on vähäisiä vaikutuksia suomalaisille varustamoille. Suomalaiset alukset purjehtivat pääsääntöisesti rikkipäästöjen kontrollialueiden (Sulphur Emission Control Area eli ns. SECA-alue) sisällä, joissa on jo 1.1.2015 lähtien ollut voimassa tiukempi rikkiraja eli 0,1 %.

Päätöslauselmassa tehty kuljetuskielto ei koske rikkipesurilla varustettuja aluksia. Lisäksi alusten lastitankeissa saa edelleen kuljettaa polttoainetta, jonka rikkipitoisuus ylittää 0,5 %. Korkearikkistä polttoainetta käytetään esimerkiksi teollisuudessa ja voimalaitoksissa.

6 Voimaantulo

Päätöslauselmalla MEPC.305(73) tehdyt muutokset tulevat kansainvälisesti voimaan noudattaen niin sanottua hiljaista hyväksymismenettelyä siten, että ne katsotaan MARPOL 73/78 -yleissopimuksen 16(2)(f)(iii) artiklan mukaisesti hyväksytyiksi 1 päivänä syyskuuta 2019, jollei niitä siihen mennessä ole vastustanut 1/3 sopimuspuolista tai sopimuspuolet, joiden yhteenlaskettu tonnisto on yli 50 prosenttia maailman kauppalaivaston tonnistosta. Muutoksia ei ole vastustettu ja ne tulevat kansainvälisesti voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2020.

Edellä mainitusta johtuen tarkoituksena on, että merenkulun ympäristönsuojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (76/2010) muuttamisesta annettava asetus tulisi voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2020. Päätöslauselmassa tehdyistä muista muutoksista, jotka eivät kuulu lainsäädännön alaan, julkaistaisiin ministeriön ilmoitus säädös-kokoelman sopimussarjassa ennen 1 päivää maaliskuuta 2020.